

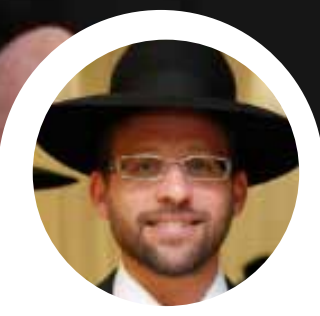

לשמוח במצוות ולהעריך את המצוות שעשית **זו לא גאוונה חלילה וחס. זו אמונה!**

"אתה מבטיח לו שהוא יתענג על כל מילה מהתורה הקדושה, הוא מאמין לך ומתאמץ בהתאם, אבל עברה שנה שלמה והוא עדיין לא הרגיש שום הנאה. מה זה אומר???"

/// עמוד 17

"אם בעקבות הכתבה הזאת ייפתחו שיעורים נוספים בסגנון הזה - והיה זה שכרנו"

/// עמוד 14

האמת שכשהגעתי, לקחתי בחשבון שיזרקו עלי כיסאות ויעיפו אותי החוצה, אבל להפתעתי הגדולה התגובה היתה הפוכה..

/// עמוד 10

לפתע מגלה אני אותו שוכב על הרצפה עם ספר ביד ולומד בו... נבהלתי ושאלתי: 'מה קרה?'... והשיב לי בפשטות: 'קמתי להביא ספר, ולפתע מעדתי ולא היה בכוחי לקום'

/// עמוד 2

**"להפתעתי
אני רואה
שהמשגיח
אינו במקום
שם למד
קודם לכן.
פניתי לחפשו,
ולפתע
מגלה אני
אותו שוכב
על הרצפה
עם ספר
ביד ולומד
בו... נבהלתי
ושאלתיו:
'מה קרה?'...
והשיב לי
בפשטות:
'קמתי להביא
ספר, ולפתע
מעדתי ולא
היה בכוחי
לקום'**

רבי אברהם ישעיה דנציגר שליט"א, בעובדות וסיפורים על הליכותיו הנאצלות של המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל

זכיתי לעמוד לצידו בכל המקומות בהם שהה, והייתי עד וקרוב לכל תהלוכות חייו, שנראים לי כיום באמת כלקוחים שלא מעלמא הדין.

רבינו נזהר תמיד מלהטריח. אחד מהדברים שתמיד אמר לי תוך כדי נסיעה: "אולי הנך צריך לנוח ולשתות משהו בנסיעה?" וכשהייתי משיב לו כי המשגיח כאן, ואיני רוצה לגזול מזמנו, השיב לי בכזו נעימות: "אם לך זה טוב, זה עושה גם לי טוב..."

כשהייתי מצייע לו להדליק את האור במכונית, בכדי שיוכל לעיין בכתביו וספריו, לא הסכים בתחילה, ואמר שידוע לו כי לנהגים זה מפריע, אמרתי לו כי לי זה לא מפריע בנהיגה, ואמר: "אני מוכן שתדליק את האור בתנאי שיש הסכם בינינו, שאם הדבר מפריע לך מעט, אתה מכבה זאת, כי באפשרותי ללמוד גם בעל פה". ומאז כשהיה נכנס בלילה והדלקתי עבורו את האור, אמר: "רבי אברהם, אתה זוכר את ההסכם!?"

היה זה סדר חיים שכל כולו רק לעשות רצון קונו, כפי שהתבטא לא אחת.

אשתף אתכם בדוגמא אחת שתבהיר לכם במה המדובר:

הערכה רבה היתה לו לראש הישיבה הגאון רבי יהושע מן, וכשהשיא את בתו הבכורה, המשגיח חש מעט לא בטוב, ובבוקרו של יום שאלתיו אם בדעתו לנסוע לחתונה שהתקיימה במרכז הארץ. מרן המשגיח זצוק"ל השיב לי, שנראה כיצד ירגיש אחה"צ ואז נדע אם היא באפשרותו לנסוע. בשעה 6:00 שאלתיו מה החליט לגבי הנסיעה, ואמר שלמרות שקשה לו הדבר, ראוי לכבד את ראש הישיבה והוחלט שנצא בשעה 7:00.

פניתי לביתי, וסמוך לשעת היציאה חזרתי לביתו, ולהפתעתי אני רואה שהמשגיח אינו במקום מושבו שם למד קודם לכן. התפלאתי מעט, כי ידעתי שאלו השעות שבדרך כלל לומד במקומו. פניתי לחפשו ברחבי הבית, ולפתע מגלה אני אותו שוכב על הרצפה, עם ספר ביד ולומד בו... נבהלתי מעט ושאלתיו: "המשגיח, מה קרה?"... והשיב לי בפשטות: "קמתי להביא ספר, ולפתע מעדתי ולא היה בכוחי לקום."

שאלתי: "אימתי זה קרה?", כי חששתי שהיה הדבר מזמן, ענה לי בחיבתו הנודעת: "רבי אברהם, תנוח דעתך, לא בזבזתי זמני לרגע..."

ואכן לא שם לב לכאביו, לא איבד עשתונותו מהאפשרות שאינו יכול לקום, אלא פתח את הספר שהחזיק בידו תוך כדי נפילתו והתעמק בו, כביכול נמצא בתוככי בית המדרש...

מקרה מיוחד אני נזכר, כששאלתי אותו פעם באחת ההליכות לצורך בריאותו, והיתה זו עת רצון: "איך המשגיח זכה לטייל כך עם מרן החזו"א?", חייך ולא הגיב, ואז אמרתי לו: "אני מרשה לעצמי לשמוח שאני אוחד את היד שטיילה עם מרן החזו"א..."

ושאלתי: "הרי ככל שמדובר באנשים גדולים, אדם הוא אדם, וישנה תופעה מאוד מיוחדת שאני מבחין אצל המשגיח, שמעודו אינו מתכופף או מטה אפילו במעט את ראשו לכיוון המאכל, אלא תמיד מקרב את המאכל לפיו. הרי פעמים שהוא אחרי צום ונצרך לאכול, איך מגיע למצב שבכל מצב נוהג כך?"

ענה לי בכזו טבעיות: "למדתי במסילת ישרים בשער הפרישות: 'כלל הדבר, כיון שכל ענייני העולם אינם אלא סכנות עצומות, איך לא ישובח מי שירצה להימלט מהם ומי שירבה להרחיק מהם, זהו עניין הפרישות הטוב, שלא ייקח מן העולם בשום שימוש שהוא משתמש ממנו, אלא מה שהוא מוכרח בו מפני הצורך אשר לו בטבעו אליו'..."

וכששאלתי מתי קיבל על עצמו הנהגה זו - השיב לי בטבעיות שאינו זוכר אם בגיל 13 או 14, וכך נהג עד יומו האחרון בלי לשנות כהוא זה...

בהזדמנות נוספת שאלתי, איך המשגיח תמיד שרוי ברוגע ובשמחה, ומעולם לא ראיתי בעצבות או קושי, השיב לי כדרכו ממקורות - "כתב רבינו בחיי 'שכר עשיית המצוות עיקרו אינו בעולם הזה, אבל השכר הוא פירות המצוה שאדם אוכל בעולם הזה, במין המצוה בעצמה והקרן קיימת לעולם הבא', והיות ואני מוקף כל העת במצוות המקנות לי עולם הבא, איך אוכל שלא לשמוח במצוות הרבות שזכינו להן? אלא שלעיתים יש דברים שמכאיבים ומקשים מעט על האדם, והרי 'כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד', איך לא נשמח בכך שהרי הכל מה שעושה לנו הוא טוב?!" וחשו כמה הדברים נאמרו על ידו באמת!

בשנותיו האחרונות באמת היתה קשה עליו ההליכה, אבל לא ויתר על יציאותיו לכל מקום שנתבקש, כיצד?

טוב ליבו היה כדמות מלאך ממש, לא אשכח שביקש לנסוע ולהשתתף באירועים ושמוחות, ופעמים ודאי שלא היה בחובתו ללכת כלל, ושאלתיו מהיכן הכוחות לכך, הרי המשגיח אינו צעיר!?

ענה לי המשגיח ביטוי נדיר שהסביר לי את מעשיו: "מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל בסוף ימיו ידע שמכבדים אותו, ובאחד הימים כשהלך לבר מצוה שבקושי הכירם, והתקשה בהליכה, שאלוהו מדוע מוסר נפשו על כך, ואמר שמה לעשות ובערוב ימיו הוא חש שמכבדים אותו, ואם הוא יכול להשתמש בכבוד שניתן לו לכל הפחות לעשיית חסד, הרי ששמח לעשות זאת"...

בבית ראו במיוחד את הכבוד המיוחד שייחס לרעייתו הרבנית, וככלל היה מרבה לדבר על היחס לאשה בבית. הוא עורר הרבה שהבעל לא יחשוב שהוא עושה חסד עם אשתו, וחשוב שתהיה לבעל קביעות עם האשה ללימוד הלכה ומוסר. והיה רגיל לעורר: מה נקרא לפגוע באישה, וכי חושבים שלפגוע הכוונה לעשות דבר מה כנגדה?! אם קורה והבעל נאלץ לאחר בשובו לביתו, הוא לבטח חושב שכשמגיע הביתה יאמר בנימת התנצלות: 'איחרתי כי היה לי כך וכך', אך אין זו הדרך, אלא עליו להתקשר קודם, ויאמר לה: 'בבקשה, אני הולך לאחר, כי צפוי כך וכך, האם את מסכימה לכך?!' זהו כבוד אמיתי לאשה!

וכשאירע פעם והרבנית מעדה ונתקפה בשטף דם, היא הודתה כל העת שקרה הדבר לה ולא למשגיח, ובאותה תקופה המשגיח התאמץ במיוחד לסייע בבית, אף בדברים שלא היה רגיל בהם, והיה אומר לה: 'איזו אשה מיוחדת קיבלתי, שחוסכת ממני כל עול הבית', והתבטא שאין זה טבעי שהתפללה והודתה לבוראה שקרה הדבר לה ולא לבעלה...

לא אחת היה מדבר שזכינו שבדורנו הבנות מצטיינות באהבת תורה, אבל צריך לזכור שעל הבעל להכיר להן טובה על כך, ואין זה דבר של מה בכך. ולמרות שחיבב את הכוללים ביום שישי, ציטט בשם מרן הגרא"מ שך, שהיה מעורר את האברכים להקפיד לעזור בבית לשבת, והיה אומר בצחות: "צריך כולל של עזרה בבית ביום שישי"...

פעם סיפר, שהיה אברך שהתלונן אצל מרן החזו"א זצוק"ל שבמקום לעסוק בלימוד, הוא עסוק רבות בלסייע לאשתו, והשיבו: "אם תראה לה שאתה באמת מתמיד, היא לא תפריע לך ללמוד, אך אם אתה רץ ללמוד בדיוק כשהיא צריכה אותך, היא לא תחשוש להפריע!"... והביא מעשה שהיה אצל מרן הגר"י אברמסקי זצוק"ל, כשבאו עסקנים חשובים לדבר עמו בביתו, קודם כל הוא נכנס לביתו לדבר עם אשתו, ורק לאחר מכן הכניסם לחדרו, ושוחח עמם לאחר שקיבל רשותה.

אני נזכר שפעם באחת השנים, כשהמשגיח זצוק"ל יצא בבין הזמנים לשהות בבית חתנו הרה"ג רבי שלום וייס שליט"א בירושלים, וכדרכו הכין כמות ספרים להכניס למכונית, שאלה אותו הרבנית: "מדוע נדרשים לך כל כך הרבה ספרים, הרי לחתננו יש את הספרים הללו?" השיב לה בנעימות: "אני לוקח עמי את החברים שלי"...

ללא ספק. אני זוכר שפעם נרכשה עבורו מגבעת חדשה, והיה לו סימון לכובע של שבת שזה של שבת, וכשרכשנו כובע אחר והעברנו כובע זה לימי החול, ביקשני מרן המשגיח זצוק"ל למחוק את הסימון 'שבת' שהיה רשום בתוככי הכובע. שאלתיו: "הרי רואים את ההבדל ביניהם, והוא לא יתבלבל כשרואים שהשני חדש יותר?" השיב בפשטות: "נכון, אבל אמרה התורה 'מדבר שקר תרחק', וצריך להתרחק לגמרי"...

לא אחת אמר, שנאמר "מדבר שקר תרחק", היינו שמתרחק מהקב"ה, ואם כך, כשהאדם אומר אמת הוא מתקרב אליו יותר כי חותמו של הקב"ה אמת.

(מתוך מוסף שבת קודש יתד נאמן, תולדות תשע"ח)

**טוב ליבו היה
כדמות מלאך
ממש, לא אשכח
שביקש לנסוע
ולהשתתף
באירועים
ושמוחות,
ופעמים ודאי
שלא היה
בחובתו ללכת
כלל, ושאלתיו
מהיכן הכוחות
לכך, הרי
המשגיח אינו
צעיר!?**

**לשמוח במצוות
ולהעריך את המצוות
שעשית זו לא גאווה
חלילה וחס. זו אמונה!**

לפני שנים אחדות ביקרנו אצל ראש הישיבה הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א, ושמענו מפיו שפע של דברי הדרכה וחיזוק המתאימים לבחורי הישיבות ולמחנכים כאחד, אנו מביאים כאן חלק מהדברים, לתועלת הציבור.

הרב אברהם פוקס והרב יעקב לוסטויגמן

זכיתי ללמוד בישיבת חברון ולקנות תורה ודעת מפיו של מורי ורבי המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל. הוא היה מתאר מקצת מסדר יומו של בחור ישיבה כמוצג.

"הבחור קם בבוקר, נוטל ידיים. הנה הוא כבר קיים מצווה. לאחר מכן הוא הולך להתפלל ומקיים מצוות עשה מדאורייתא לפי הרמב"ם, מצוות תפילה. הוא קורא קריאת שמע שזו מצווה דאורייתא לפי כל השיטות. לאחר מכן נוטל ידיים לסעודה ויש לו עוד מצווה, מדרבנן, מברך על הפת, סועד כדי שיהיה לו כח לעבוד את ה', והנה עוד מצוות שנוספו לחבילת המצוות היומית שלו. הוא מברך ברכת המזון ויש לו שוב מצוות עשה מדאורייתא, ואולי בדרך הוא גם עשה חסד עם כמה בחורים, ואז הוא מתיישב על יד הגמרא כדי ללמוד תורה.

"נו... מה הוא חושב לעצמו כשהגמרא כבר פתוחה לפניו? בטח הוא ואמר בוא נתחיל את היום, כי עד עכשיו הרי לא עשיתי כלום... זאת טעות חמורה. תסתכל אחורה תראה מה עשית, כמה מצוות. היש לנו מושג בכלל כמה גדולה וחשובה היא מצוות תפילה? מצוות קריאת שמע? מצוות ברכת המזון? נטילת ידיים, כל מצווה כזאת מאירה את העולם כולו, השכינה שורה על בחור כזה שקיים כל כך הרבה מצוות עוד לפני שהוא התחיל את היום שלו.

"אם בחור ישוב קצת על זה לפני שהוא מתחיל ללמוד, כל הלימוד שלו ייראה אחרת. הוא יהיה שמח ומאושר. הוא ירגיש סיפוק.

"קנית פעם אתרוג אחרי חיפושים רבים? איזה סיפוק, אה? בחור יקר, יש לך אתרוג ביד, לא אתרוג אחד, ערימה של אתרוגים, כל מצווה יש לה חשיבות בפני עצמה. תחשוב על זה, תתבונן בזה ותראה מה אתה 'שווה', תשמח, תלמד עם חשק והנאה.

"אם תשימו לב, עד עכשיו לא דיברתי בכלל על בחור שמתאמץ להרבות במצוות, אלא בחור שעשה מה שכל בחור אחר עושה בשעות הבוקר. הוא ממילא עושה את זה, אז שישקיע קצת מחשבה, "עכשיו אני נוטל ידיים ומקיים מצווה", תשמח! אני לא אומר לצאת בריקוד, אבל תחשוב על זה שהאמת האמיתית היא שבאמת היית צריך לצאת בריקוד! וזה עוד לפני שהתחלת בכלל ללמוד...

"אז כן, נכון שהטבע של האדם מושך אותו לקבל על עצמו עוד דברים, עוד מצוות, במקום להשביח את אלו שהוא מקיים ממילא. אבל אם אנחנו רוצים להרגיש סיפוק, צריך לעשות את מה שאנחנו כבר עושים עם קצת יותר מחשבה והתבוננות, זה יעניק לבחור, לכל בחור, סיפוק עצום והנאה מרובה".

כשמגיע אלול, מגיעים עשרת ימי תשובה, כל בחור רציני מקבל על עצמו קבלות טובות. תבדוק מה בחורים מקבלים על עצמם? להוסיף הנהגה כזאת או אחרת. בחורים יותר מתמידים יקבלו על עצמם ללמוד עוד שעה מדי יום. הוא לומד היום כשמונה שעות ביום, ורוצה להוסיף שעה תשיעית.

"ואני תוהה בעניין הזה. הרי כולנו התחנכנו בבתים טובים. חסרים לנו מעשים טובים? כולנו מתפללים שלוש פעמים ביום, מניחים תפילין, לובשים ציצית וכו', אנחנו מדברים על בחורים רציניים, בחור שלומד שמונה שעות ביום. ורוצה להוסיף שעה תשיעית..."

"אני לא מזלזל חלילה וחס בשעה של לימוד, אבל אני חושב שהיה הרבה יותר אם היה מתחיל להשקיע יותר באותן שמונה שעות שהוא כבר לומד, שיהיה עם יותר רצינות, עם יותר אכפתיות, עם יותר העמקה וחתירה לאמיתה של תורה. עוד שעה אולי תוסיף לך שעה כל יום, אבל השבחת שמונה השעות הקיימות, תוסיף לך עוד שמונה שעות ביום! היא תקנה לך הבנה טובה יותר, הנאה גדולה יותר! למען האמת לא צריך להמתין לאלול ולעשי"ת כדי לקבל כזאת קבלה טובה, אפשר להתחיל עם זה עוד היום, החל מרגע זה".

ראש הישיבה אמר שבחור צריך להשביח את הלימוד שהוא לומד מחילא, אבל איך באמת עושים את זה בפועל?

"קודם כל צריך לדעת לקנות מכל רב. בחור שחושב שהמגיד שיעור הזה לא מתאים לו, ושהר"מ הוא לא יודע ללמוד לדעתו, לא יכול להצליח בלימוד. כדי להצליח בלימוד צריך לקנות מכל רב כל מה שאפשר. להתבטל בפניו, לשמוע אותו, לכבד אותו לא רק כלפי חוץ, אלא גם בעומק הלב, לדעת להעריך אותו ולקבל ממנו. יתירה מזאת, צריך לדעת גם לקבל מחבר. אולי החבר הזה אפילו פחות מוכשר ממך, אבל תמיד אפשר לקבל ממנו, לכל אחד יש דרך חשיבה קצת שונה, ולא בכדי אמרו חז"ל שתורה נקנית בדיבוק חברים.

"אני לא אומר שאסור להקשות על הר"מ ולהתווכח אתו על סברות שהוא אומר, או על פירושים שהוא מסביר. בוודאי שצריך, כך היא דרכה של תורה. לא הביישן למד, צריך לשאול, ואם לא הבנת אסור להתבייש. זאת לא בושא לא להבין. הבושא היא למי שלא שואל ולא מנסה לרדת לחקר האמת עד שהדברים יהיו ברורים ומחוזרים אצלו.

"נקודה נוספת בשמחת הלימוד: לשמוח בלימוד זה לשמוח בסברא אחת! לא עשר סברות. עדיף שתדע סברה אחת עד הסוף, תבין אותה לעומק עד שתוכל לשמוח איתה ולהרגיש שאתה מבין אותה מצוין, וגם אם יקשו עליך תוכל לענות ולייצג את הסברה הזאת בצורה הכי טובה, כי אתה מבין אותה באמת, ולא רק יודע לדקלם אותה. אם יש זמן ואפשרות, אפשר ללמוד עוד סברה ולשמוח גם אבל צריך להשקיע באיכות, לא בכמות, בוודאי לא כשמדברים על לימוד בעיון שכל המהות שלו זה האיכות וההבנה לעומק".

אולי יהיו בחורים שיטענו שזה עלול להביא אותם לגאווה חלילה...

"ויגבה לבו בדרכי ה'. צריך לדעת מתי צריכים להיות ענווים, ומתי הדבר אסור בתכלית האיסור. לשמוח במצוות ולהעריך את המצוות שעשית זו לא גאווה חלילה וחס. זו אמונה! זו ההכרה שהקב"ה מלוא כל הארץ כבודו וכל פעולה שאנחנו עושים למענו נזקפת לזכותנו ונרשמת לנו וגם נקבל עליה שכר עצום.

"הרי חז"ל אומרים שאפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון. אז למה הם נקראים 'ריקנים'? כי הם לא מודעים למצוות שצברו והתמלאו בהן.

"אדרבה הענווה הפסולה וההרגשה של בחור שהוא לא שווה כלום וממילא לא יצא ממנו כלום, זה שורש כל הרע. זה גם חיסרון גדול באמונה וגם מונע ממנו להתקדם ולהצליח בלימוד ובכל דבר שבקדושה".

**דניאל נבהל
לראות את
אביו ושאלו
בחלחלה:
אבא, הכל
בסדר בבית?"**

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על חינוך המורגש גם בדורות הבאים

האב מסר לבנו את הטלית, נפרד ממנו לשלום וחזר מיד לתחנת הרכבת כדי לשוב לביתו בלוצרן.

*

כעבור שנים סיפר הרב שואב את הסיפור המיוחד הזה למשגיח בשיבת קמניץ, רבי נפתלי זאב ליבוביץ', גיסו של רבי ברוך בער ליבוביץ', כאשר סיים לספר את הדברים, הוסיף הרב שואב: "האם אין זה יוצא מגדר הרגיל שאדם יצא למסע כזה אך ורק בגלל טלית?"

"טעות בידך", השיב המשגיח. "ר' זבולון לא יצא למסע בגלל הטלית. הוא יצא למסע למען הדורות! מעתה לא ישכח איש מצאצאיו את הטלית ואת מנהגה".

*

בשולי הסיפור הוסיף הכותב:

"בעודי מסיים את איסוף החומר לסיפור זה, זכית לפגוש אחד מנכדיו של ר' דניאל, המכנה כיום כמשגיח בשיבת חשובה. "איני יודע אם מה שבדעתי לומר לך כעת שייך לענין", אמר, "אבל לפני מספר שנים שב סבי מביקור בארץ ישראל, ובאמתחתו מתנות לנכדיו. הוא קנה מתנה זוהה לכל אחד מן הנכדים, תוכל לשער מה היתה מתנתו... כן, צדקת, הוא קנה לכל אחד מהם טלית!"

יזכו כל ההורים הזורעים בדמעה לקצור ברינה ולראות ברכה והצלחה בילדיהם ובנכדיהם!

(מתוך ומתוק האור בראשית)

זאת דניאל במכוון או לא? - זאת לא ידע האב. מצד אחד, יתכן שדניאל היה כל כך עסוק באריות המזוודה ובארגון הסחורה עד כי לא שם לב לטלית, אך מאידך גיסא הרי זכר לקחת את התפילין, כך שאולי בכל זאת השאיר בכוונה את הטלית בבית מפני שיחס משמעות מועטה למנהג זה המקובל רק בין יוצאי גרמניה ועדות המזרח, בעוד כלל ישראל אינם נוהגים כך.

ר' זבולון דאג לכך שמישהו אחר יטפל בענייני העסק ומיהר לעלות לרכבת כשהוא עושה את אותו המסע בן חמש השעות שעשה בנו דניאל יום קודם לכן. הוא הגיע למלון בו התאכסן הבן, והקיש בדלת חדרו.

דניאל נבהל לראות את אביו ושאלו בחלחה:

"אבא, הכל בסדר בבית?"

"כן, בני, הכל כשורה", השיב האב. "באתי לכאן כי מסתבר ששכחת משהו. התוכל לזכור מה שכחת בבית?" שאל.

"לא, אינני זוכר", גמגם הבן. הוא לא יכול היה לתאר לעצמו על שום מה יצא אביו למסע ארוך ומתיש זה, "האם שכחתי משהו מבין המסמכים החשובים, או אולי דוגמאות של בדים?" ניסה את כוחו.

"לא, לגמרי לא", השיב האב, "אני חושב ששכחת את הטלית שלך!"

דניאל נבוך. אכן, הוא לא לקח עמו את הטלית, "קשה לי להאמין שיצאת לנסיעה ארוכה זו רק כדי להביא לי את הטלית שלי" אמר בהשתאות.

בספר "בנותיבות המגיד" מופיע הסיפור הבא, מפי הרב מרדכי שוואב, משגיח בשיבת בית שרגא במונסי, ניו יורק, המראה עד כמה מאמצי ההורים בהקניית חינוך טהור מבלי לחסוך בטרחה ובזמן, מותירים על בניהם רושם בל ימחה, המלווה אותם גם כעבור שנים ארוכות.

ר' זבולון היה יהודי אמיד יוצא גרמניה, אשר התגורר בלוצרן שבשווייץ, והיה מוכר היטב לרב שוואב.

עיסוקו של ר' זבולון היה בתחום החייטות, כאשר הגיע בנו דניאל לגיל שבע-עשרה הצטרף אף הוא לעסק המשפחתי. דניאל היה בחור מוכשר ובעל יוזמה, ותוך זמן קצר התקדם בעבודתו וקיבל תפקיד אחראי ביותר.

במרוצת השנים החל דניאל לערוך מסעות עסקיים עבור אביו. היו אלו בדרך כלל נסיעות בנות יום אחד ולרוב הצליח דניאל לשוב הביתה עוד באותו ערב. באחד הימים ביקש ממנו אביו לנסוע ללוקרנו, עיר קטנה בחלקה האיטלקי של שוויצריה, כדי לחתום עסקה חשובה. הנסיעה עצמה אמורה היתה להמשך למעלה מחמש שעות, והתכנית היתה שדניאל ישהה בלוקרנו במשך שבוע ימים.

למחרת צאתו של דניאל לדרכו הזדמן אביו להכנס בשעת בוקר לחדרו של הבן, והנה הבחין בטליתו שנותרה על המדף. (על פי מנהג יוצאי גרמניה מתעטפים בטלית גם הבחורים הרוקים, יש אשר נוהגים כך אפילו מתחת לגיל בר מצוה, בתפילתם מידי בוקר. עיין אור חיים סימן ח', סעיף ב'. משנה ברורה ס"ק ד').

ר' זבולון שם לב כי בנו נטל עמו את התפילין אך השאיר את הטלית. האם עשה

**האמת
שכשהגעתי,
לקחתי בחשבון
שיזרקו עלי
כיסאות ויעיפו
אותי החוצה,
אבל להפתעתי
הגדולה התגובה
היתה הפוכה..**

הרב ישראל דחבש, מוותיקי הפעילים ב'אחינו', מספר על נער אחד שהצת את אור היהדות בלבם של בני כיתה

אליעזר (לייזר) רוט

את רונן הכיר הרב ישראל דחבש, כאחד מתוך כמה עשרות תלמידים בבית ספר תורני באחת מערי המרכז.

"היתה שם קבוצה של כ-30 ילדי כיתה ח', כולם מגיעים ממשפחות מסורתיות, המנהל ידע מהניסיון שרק מעטים מהם עולים לישיבות, ואילו הרוב הולכים לחינוך הממלכתי ולא נשארים שומרי תורה ומצוות, ולכן הוא פנה ל'אחינו' כדי שישלחו פעילים וידרבנו את ילדי הכיתה לעלות דווקא לישיבה, ויישארו בעולמה של תורה", כך מספר הרב דחבש.

"רונן היה אחד הילדים היותר חלשים בכיתה. כבר מהרגע הראשון ראיתי שהוא לא יהיה מאלו שיעלו לישיבה. זה היה די ברור לפי סגנון הדיבור והלבוש, וגם לפי הצורה שבה הוא התייחס אלי ולפעילים האחרים. זה היה נראה שהוא רחוק מאוד מלהתחבר לחיי תורה ויראת שמים.

"הסתיימה שנת הלימודים, ילדי הכיתה התפזרו בין מוסדות שונים. ב"ה זכינו שלמעלה מעשרים תלמידים נכנסו לישיבות, הישג יפה מאוד לעומת השנים הקודמות. אבל היו גם כשמונה ילדים שהלכו לתיכון השוכן בסמוך...

"מדובר בתיכון 'דתי לייט', המנהל והמורים חובשי כיפה, גם הורי הילדים ברובם חובשים כיפה, אבל הילדים עצמם לא כל כך. אין שם 'כפיה דתית', כל אחד עושה מה שמתאים לו, ולרובם 'לא מתאים' לשמור מצוות בצורה רצינית. לכל ילד יש טלפון ענק בכיס, על כל המשתמע מכך, ואם מישהו בטעות מתפלל שמונה עשרה ברצינות רבה מדי, החברים מסבירים לו שהמקום שלו הוא לא בבית הספר הזה, אלא ב'ישיבה שחורה' כלשהי, בבני ברק או במאה שערים...

"לפני שהסתיימה שנת הלימודים בבית הספר נתתי לכל אחד מהילדים את המספר האישי שלי. אלו שעולים לישיבה בוודאי יזדקקו לעזרה בהתאקלמות וכדו', ואלו שהולכים לתיכון אולי יחליטו יום אחד שהם כן רוצים לשמור על קשר... מי יודע.

"איך שמתחילה שנת הלימודים אני מקבל טלפון מרונן... 'היי הרב ישראל מה נשמע? אני רוצה שתבוא לתת לנו שיחות גם בתיכון. היה מאוד מעניין לדבר איתך בכיתה ח', למה שלא תבוא גם לתיכון???'

"אני קצת התבלבלתי. ילד בן 14 מזמין אותי לדבר בתיכון? הסברתי לו שזה לא עובד ככה, יש מורה יש מנהל, צריך לקבל אישור, אני לא יכול לבוא ולהיכנס לכיתה ולהתחיל לדבר.

"אבל רונן לא נבהל: 'אל תדאג הרב ישראל', הוא אמר לי, 'אני מסדר לך אישור מהמנהל... תכין הרצאה על חג הסוכות, כי אתה עוד תהיה כאן לפני סוכות'.

"התוכנית שלו לא כל כך יצאה את הפועל, המנהל לא התלהב מהרעיון ולא הוזמנתי לפני סוכות. אחרי החגים הוא שוב מתקשר, אולי תבוא?? חזרתי ואמרתי לו שבלי הזמנה מההנהלה אני לא יכול לבוא... אבל רונן אמר לי: עלי... אל תדאג, המנהל עוד יתחנן אליך שתבוא!!!

"אחר כך התברר לי שהוא פשוט 'הדליק' את השטח. הוא הסתובב בין החברים, ואמר להם חברה, אתם לא יודעים איזה רב יש לי. מישהו תותח, מגיע לפה כולכם על הרצפה, הוא מצחיק ומרתק ומדבר דיבורים של אמת, חייבים להקשיב לו...

"כל החברים בכיתה התלהבו, גם ילדים מכיתות אחרות כבר התחילו לדבר על 'הרב המצחיק', ואז החל הלחץ על המנהל, הילדים לא הפסיקו לבקש ממנו שיזמין אותי, עד שהוא נכנע ללחץ, התקשר אלי ואמר לי: 'אני לא יודע מי אתה, אבל הילדים פה לא מוכנים לוותר, תבוא ביום חמישי תן להם שיחה שיפסיקו לנדנד לי...'".

"ביום חמישי הגעתי לבית הספר, לא האמנתי למראה עיני. לפחות מאה נערים עמדו ליד השער, חיכו לי... איך שאני נכנס התחילו לשיר לי כהנה וכנה... צחקתי מכל הלב, אבל הם היו רציניים... רונן עשה עבודה טובה... אולי אפילו יותר מדי טובה.

"נכנסתי לכיתה של רונן, והתחלתי לדבר: "תגידו לי", שאלתי אותם, "אתם מאושרים או עצובים".

"כמובן שברגע הראשון כולם אמרו שטוב להם בחיים, אבל אז התחלתי לבדוק איזה מוזיקה הם שומעים? שירי דיכאון! מה הם עושים בשעות הערב? יושבים ומתבטלים, אין להם שם דבר מעניין, שאלתי אותם מה הם עשו בשבוע שעבר, אף אחד לא ידע לומר לי מה בדיוק הוא עשה ומה הוא רוצה לעשות שבוע הבא...

"זה נקרא מאושרים? אין לכם מטרה אין לכם יעד אין לכם כלום, אתם סתם תלושים באוויר... אתם קוראים לזה אושר???

"הם היו בהלם... הוצאתי להם את הרוח מהבלון, כל ההתלהבות שהיתה כשהגעתי הפכה להרהור עמוק ומדכא על המצב העצוב שבו הם נמצאים..."

"כמה מהם התחילו לשאול אותי, מה לעשות? איך אפשר באמת לשמוח?? אמרתי להם שעל זה נדבר בשיעור הבא... בדיוק נשמעה המנגינה המבשרת על סיומו של השיעור, קמתי ויצאתי..."

"אחרי שבוע חזרתי, הם חיכו לי עם המון שאלות, אבל אני אמרתי להם, קודם תקשיבו מה יש לי לומר ואחר כך תשאלו..."

"הסברתי להם שהאושר של האדם מגיע מלימוד התורה וקיום המצוות. מי שלא מסוגל להתפלל באריכות ובדבקות, לא באמת יכול לשמוח, מי שלא ניסה ללמוד דף גמרא כמו שצריך, לא יודע מה זה סיפוק..."

"הם שאלו אותי, מה? כל החרדים שמחים ומאושרים?? אמרתי להם, מה קשור חרדי? כל מי ששמו לו כיפה שחורה על הראש עושה כל מה שצריך בגלל שהוא נולד למשפחה המתאימה זה אומר שהוא כבר מקיים כל מה שצריך בצורה הנכונה? זה לא קשור לחרדי, זה קשור לשאלה אם אתה לומד תורה ומקיים מצוות או לא..."

"כך המשיכו הדיונים, עוד שיעור ועוד אחד, עד שהגיע השיעור החמישי ואני החלטתי שעכשיו אני הולך על כל הקופה. ידעתי שיש סיכוי גדול שאחרי השיעור הזה, הם כבר ידרשו מהמנהל שלא יביא אותי שוב..."

"נכנסתי לכיתה שלהם", ממשיך הרב דחבש את סיפורו, "ושאלתי אותם שאלה. תגידו לי: מה זה יהודי???

"אחד אמר לי מי שאמא שלו יהודיה. אמרתי לו אתה טועה! אחד אמר אולי אבא יהודי? טעות! גם אבא וגם אמא???

"אמרתי להם אני יכול להראות לכם מישהו, אמא שלו יהודיה, אבא שלו יהודי, עשו לו ברית כשהיה בן שמונה ימים, ובכל זאת הוא לא יהודי!!!

"הם הסתכלו עלי ככה בהלם, מה זה? על מה אני מדבר?? אמרתי להם מי שמחלל שבת בפרהסיא, מתייחסים אליו כמו אל גוי! נכון שהוא יהודי, אבל היחס אליו הוא חמור מאוד, אסור לשתות יין שהוא נגע בו, אסור לאכול אוכל שהוא בישל, פת שהוא אפה, אסור לקבור אותו בחברת יהודים שומרי שבת, אי אפשר לצרף אותו למניין, הוא כמו גוי!!!

"ידעתי היטב" מספר הרב דחבש, "שלמרב הצער בכיתה הזאת יש כמה וכמה ילדים

”

**הסברתי להם
שהאושר של
האדם מגיע
מלימוד התורה
וקיום המצוות.
מי שלא מסוגל
להתפלל
באריכות
ובדבקות, לא
באמת יכול
לשמוח, מי שלא
ניסה ללמוד
דף גמרא כמו
שצריך, לא יודע
מה זה סיפוק...**

”

שמחללים שבת בפרהסיא. הם דיברו על זה בלי בושה, וסיפרו שהם שלחו מיילים בשבת וכדו'. לפי התגובה ההמומה שלהם, הבנתי שהמצב יותר קשה ממה שחשבתי קודם לכן.

"בעודם מתקשים לעכל את הפצצה הראשונה, החלטתי להנחית עליהם אחת נוספת: תגידו חבר'ה, יש פה אולי איזה בחור שאין לו חלק לעולם הבא???"

"מיד קפץ הרב' של הכיתה ואמר שהוא יודע שאומרים בפרקי אבות בשבת 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'..."

"אמרתי להם נכון, לכל יהודי יש חלק בעולם הבא, אבל יש יהודים שלמרבה הצער מאבדים את החלק שלהם. אתם יודעים מי?? מי שמחליט שמצווה אחת מהתורה היא "לא בשבילי". הוא שומר שבת, אוכל רק כשר, נותן צדקה, מתפלל שלוש פעמים ביום, אבל על אחת המצוות, נאמר שמדובר על מצוות 'גיד הנשה', הוא מחליט שאת המצווה הזאת הוא לא מקיים... היא לא מעניינת אותו. זה לא בשבילי.

"אחד כזה, אין לו חלק לעולם הבא... הוא לא יקום בתחיית המתים ולא יראה באורו של משיח. כלום כלום כלום!"

"היו שם כמה נערים שהתחילו פשוט לבכות. נהיתה שם אווירת נכאים ממש, ברגע אחד גרמתי להם להבין שהם סתם מסתובבים ככה מבסוטים מעצמם, בעצם הם מאבדים בידיים את חלקם בעולם הבא, וגם בעולם הזה יש להם דין של גוי, ההלכה לא מתייחסת אליהם כאל יהודים.

"האמת שכשהגעתי לקחתי בחשבון שיזרקו עלי כיסאות ויעיפו אותי החוצה, אבל להפתעתי הגדולה התגובה היתה הפוכה, הם פשוט לקחו את הדברים ברצינות רבה והתחילו לשאול מה עושים, האם יש להם אפשרות לתקן את הנוק..."

"אמרתי להם, בוודאי שאפשר לתקן, חוזרים בתשובה ובתוך רגע אחד אתה נהיה יהודי כשר וישר, וזוכה בחלק עצום לעולם הבא, וכל העבירות נהפכות לזכויות וכו'.

"הם התחילו לשמוח, אחד קם והתחיל לשיר "הקדוש ברוך הוא אנחנו אוהבים אותך", שני קם, פתאום כל הכיתה על הרגליים, נותנים ידיים אחד לשני ורוקדים בהתלהבות..."

"המנהל שמע את הקולות, הגיע במרוצה, מה זה הרעש הזה בכיתה באמצע השיעור... איך שהוא נכנס פנימה, הילדים תפסו אותו והכניסו אותו למעגל, וגם הוא נסחף בשירה..."

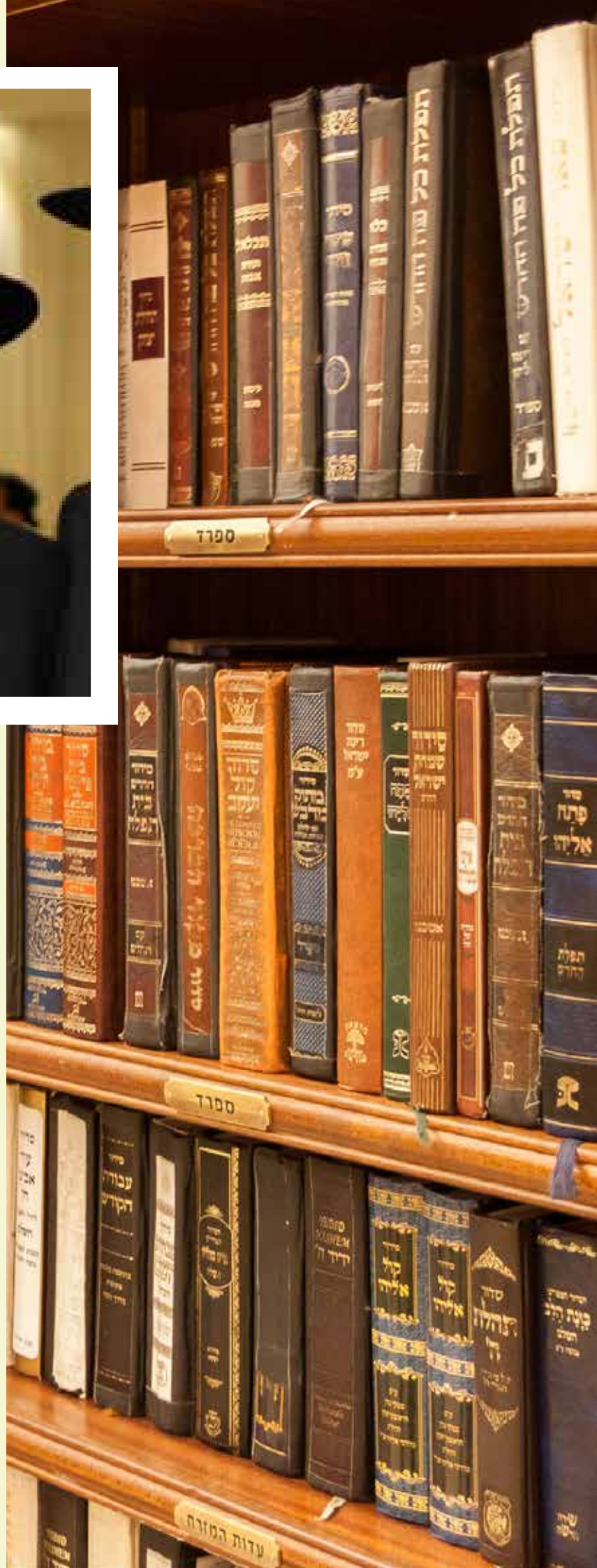
**"נכנסתי לכיתה שלהם",
המשיך הרב דחבש את
סיפורו, "ושאלתי אותם
שאלה. תגידו לי: מה זה
יהודי???"**

**"אחד אמר לי מי שאמא
שלו יהודיה. אמרתי לו
אתה טועה! אחד אמר אולי
אבא יהודי? טעות! גם אבא
וגם אמא?? זה לא מספיק!"**

**"אם
בעקבות
הכתבה
הזאת
ייפתחו
שיעורים
נוספים
בסגנון הזה
- והיה זה
שכרנו"**

הרב צבי לובין, אחראי מח' שכר ב'דרשו', המספר על השיעור הייחודי שהוא מוסר מדי בוקר לקבוצת אנשי עסקים ברמב"ש א': שיעור גמרא בעיון ועד אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

יעקב א. לוסיגמן

זר כי יקלע בשעות הבוקר לבית המדרש 'ראי ה' השוכן בקצה החניה ברח' הרב אלישיב שברמת בית שמש א', בוודאי ישפשף את עיניו בתימהון ויצבוט את עצמו כדי לוודא שהוא אכן נמצא בבית מדרש שכונתי רגיל לכל דבר.

קולות הוויכוח המתנהל בסערה, נשמעים כאילו נלקחו מטבורו של היכל אחת הישיבות הגדולות והמפורסמות. האווירה סוערת. זה טוען בכה וזה טוען בכה, הוויכוח מתלהט, כל אחד מביא ראיה לדבריו, ובתווך נשמעות כמה דעות נוספות והצעות ליישב את הסתירות ששני הצדדים מציגים זה כנגד שיטתו של זה.

בכל בוקר המחזה חוזר על עצמו. הם מתיישבים בשעה 9:30, רובם אחרי שכבר החלו את יום העבודה שלהם ומיהרו לצאת עם תחילתו לשיעור התורה בו הם משתתפים בקביעות. כל אחד מהם הוא איש עסקים, רוב רובם עצמאיים שמעסיקים תחתיהם אנשי צוות ומשרד, כך הם יכולים להרשות לעצמם להתנתק מהעבודה למשך שעה ולפעמים גם לשעה וחצי, מבלי שהדבר יפגע בשגרת יומם ובמקום עבודתם.

על המלאכה מנצח הרב צבי לובין, אחראי מחלקת שכר ב'דרשו'. הלימוד מתבצע באופן ייחודי בלימוד של מסכת מתחילתה ועד סופה, בלימוד עיוני ובדרך של לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כשכל הלומדים, הם בעלי בתים יראים ושלמים, שלא זכו לחבוש את ספסלי בית המדרש מבוקר ועד לילה, ובכל זאת, את העתים שהם קובעים לתורה, הם מנצלים ללימוד עיוני בריתחא דאורייתא ואליבא דהלכתא.

"זה התחיל כשיעור 'דף היומי'", מספר הרב לובין בשיחה עם 'הפותר'. "במשך עשר שנים למדנו את הש"ס פעם וחצי, אבל אחרי התקופה הזאת הרגשתי שאני לא עומד בקצב. הרגשתי שאני ממש נשחק, כי עוד לפני שהספקתי להבין את הדף לאשורו כראוי, אני כבר שקוע בדף הבא ומיד מדלג לזה שלאחריו.

"החלטתי לעבור ללימוד איטי יותר, והצעתי למשתתפי השיעור להצטרף אלי. רבים נרתמו בשמחה ליוזמה, ומאז חודש אלול תשע"ט, אנחנו לומדים ביחד בקצב הרבה יותר איטי, ובלימוד הרבה יותר מעמיק ונרחב.

"אנחנו מתחילים בלימוד הגמרא. לומדים כל סוגיא בצורה רצינית, גמרא, רש"י תוס', לאחר מכן רי"ף, רמב"ם, רא"ש, טור שולחן ערוך, משנה ברורה ואפילו את הפסקים של אחרוני האחרונים ממש.

"אני מכין היטב את השיעור מראש, יחד עם חברותא שזכיתי ללמוד איתו, אחד מגדולי תלמידי החכמים בבית שמש. ובכל זאת, זה לא מתנהל בסגנון של שיעור שאני מוסר וכולם מקשיבים, אלא בצורת לימוד משותף, כולם מדברים, לכל אחד יש יכולת להתבטא וכולם אכן נוטלים חלק פעיל מאוד בלימוד.

"כמובן שזה מגיע במהירות לכדי ויכוחים סוערים, ואדרבה, אנחנו מעודדים את זה ושומחים עם ה'ריתחא דאורייתא'. אנחנו לא ממהרים לשום מקום, אין לנו הספק שאנחנו צריכים לדחוק את עצמנו כדי לעמוד בו. אנחנו לומדים כדי להבין וכדי לדעת. כדי להבין את הגמרא וכדי לדעת איך זה מתורגם לפסיקה ההלכתית בפועל."

כמה זמן לוקח לכם לסיים מסכת?

"הרבה זמן. התחלנו עם מסכת סוכה, בראש חודש אלול תשע"ט. סיימנו אותה ממש לפני פורים תשפ"א. כלומר למדנו במשך שנה וחצי את מסכת סוכה לבדה.

"בגלל שפורים זה כבר בסוף זמן, ובדיוק אז סיימנו בשיעור את מסכת סוכה ורצינו להגיע לפסח מוכנים יותר, התחלנו את פרק 'ערבי פסחים' מפורים ועד פסח. לא למדנו את כל הפרק, אלא את הסוגיות ההלכתיות הנוגעות הלכה למעשה בהלכות הפסח, אכילת מצה ומרור, שתיית ארבע כוסות ומצוות והגדת לבנך.

"כך נכנסנו לחג הפסח מוכנים כפי שלא היינו מוכנים מעולם. משתתפי השיעור אמרו שליל הסדר שלהם השנה היה מרומם ונעלה יותר לעומת שנים קודמות, כי הפעם למדנו את כל ההלכות לעומק, מהשורש שלהן, לא רק מה מותר מה אסור ואיך צריך לעשות את זה, אלא גם מה השיטות השונות, מה שורש המחלוקת בין הפוסקים השונים, איך אלו למדו את הפשט בגמרא ואיך אלו למדו, האווירה היתה אחרת. שונה לחלוטין."

איך התגובות? הציבור מחובר לסגנון הלימוד הזה? זה התרחב למקומות נוספים?

"לא ידוע לי על שיעורים נוספים בסגנון הזה. אף פעם לא עשינו לזה פרסום גדול ולא בדקנו אם יש עוד שיעורים כאלו.

"התגובות אצלנו מדהימות. משתתפי השיעור מאוד מרוצים, האווירה בשיעור ממש מחשמלת, כולם באים צלולים וערניים כי זאת תחילת היום. מתחילים את היום עם חדווה של תורה, כל משתתף יוצא מהשיעור כשהוא מלא וגדוש, זה נתן כוחות לכל היום. אולי באמת בעקבות הפרסום הזה יפתחו שיעורים נוספים בסגנון הזה, והיה זה שכרנו."

**"אתה מבטיח
לו שהוא יתענג
על כל מילה
מהתורה הקדושה,
הוא מאמין לך
ומתאמץ בהתאם,
אבל עברה שנה
שלמה והוא
עדיין לא הרגיש
שום הנאה. מה
זה אומר??? או
ששיקרת לו,
או שהוא פשוט
בנאדם שונה
ולכן הוא לא יכול
ליהנות מזה.."**

הרב אהרן הרשטיין, רכז פעילים ב'פרויקט הגישמאק' של 'אחינו', עם תובנות מאלפות ומחכימות לגבי הנחיצות של השגת היכולת להינות מלימוד התורה, בפרט בשנות הלימוד בישיבה.

אליעזר (לייזר) רוט

"לעומתו הבחור שישב ולמד כל היום, יחזור הביתה עם ידיים צחורות וזכות מכל שמץ של לכלוך, פניו מאירות משמחת התורה, הוא לא סחב משאות כבדים, הוא לא הזיע ולא התלכלך, לא נפצע בעבודה ולא התאמץ פיזית במשך כל היום כולו.

"כמוכן שלא כל בחור זכה לאפשרות לשבת וללמוד, לרוב ההורים לא יכלו להרשות זאת לידיהם בגלל המצב הכספי בבית וכדו', אבל אני מביא את הדוגמה הזאת, רק כדי לחדד את הניגוד ואת ההפך הגמור שיש בדור שלנו.

"מה קורה היום? כולם הולכים לישיבה, כולם מקבלים את אותו אוכל, חוזרים הביתה ומקבלים את אותו יחס מההורים. לכולם יש לחם לאכול ובגד ללבוש, יש להם מיטות די דומות בפנימיה, המזגן מנעים להם את השהות בבית המדרש באופן שווה.

"אבל מה? יש בחור אחד שיושב שם ולא עושה כלום, ויש בחור אחר שכל היום מתאמץ להבין את דברי הגמרא והראשונים. הוא מתאמץ ומתאמץ ומתאמץ, ומה הוא מקבל בתמורה??? לכאורה הוא לא מקבל שום דבר.

"כן מבטיחים לו שבעתיד זה ישתלם לו... הוא יקבל שידוך יותר טוב, יהיה לו יותר כבוד, הוא יהיה אדם יותר מאושר בחיים, ושיא השיאים: הוא יגיע לעולם האמת ויזכה בכבוד מלכים.

"מתי זה יקרה? בעוד 120 שנה... ומה יקרה עם החבר שלו שהלך לעבוד אחרי החתונה והרוויח כסף ותרם המון המון כסף לצדקה? גם הוא יגיע לשמים ויקבל כבוד מלכים. עכשיו נתחיל למדוד מי מקבל יותר ומי פחות???

"עכשיו אני שואל אתכם", מסכם הרב הרשטיין את דברי ההקדמה שלו, "אחרי שהצגתי את הדברים כמו שהם, למה שהבחור בן זמנינו ירצה ללמוד בכלל??".

**

מדי פעם אנו נוהגים להביא כאן בעלון ראיונות עם אנשי 'אחינו', פעילי שטח, ראש מחלקות, וחברים ב'פרויקט הגישמאק' של 'מוקד הישיבה' מבית 'אחינו'.

הפעם שוחחנו עם הרב אהרן הרשטיין, רכז פעילים ב'פרויקט הגישמאק', ומי שאחראי לקידום והעלאתם על דרך המלך של בחורים רבים הלומדים בטובי הישיבות, ושזכו הודות לפעילות הענפה של 'אחינו' בסייעתא דשמיא, לחוש בפעם הראשונה בחייהם את המתקנות העצומה הטמונה במילות התורה הקדושה.

"הדור שלנו מתמודד עם ניסיון מאוד קשה, שלא היה קיים בשנים עברו", אומר הרב הרשטיין בשיחה עם 'בית היין', ומסביר את דבריו: "ניקח דוגמה מבחור שחי לפני 150 שנה בעיירה הונגרית או פולנית, מה היו האופציות שעמדו בפניו?? או שתשב ללמוד, או שתלך לעבוד...

"אם הוא יבחר לשבת ללמוד, יפנו אותו לבית המדרש, שם הוא יישב על יד הגמרא וילמד. החבר שלו, שבחר ללכת לעבוד, יישלח לעבודה בסבלות, חקלאות, נגרות, פרזול או נפחות. הוא יעבוד קשה, יחזור הביתה עייף כשכל גופו שבור ורצון, ידיו מפויחות ומגוידות, ובכיסו כמה גרושים שהרוויח בעבודת יומו.

"מה קורה היום? כולם הולכים לישיבה, כולם מקבלים את אותו אוכל, לכולם יש לחם לאכול ובגד ללבוש, יש להם מיטות די דומות בפנימיה, המזגן מנעים להם את השהות בבית המדרש באופן שווה.

"למרות כל האמור יש לנו מזל גדול" מחייך הרב הרשטיין, "יש לנו מזל שאנשים כן מוכנים להתאמץ כדי להשיג הנאה שהיא גדולה במיוחד. אנשים נוסעים למרחקים כדי לטייל ולראות פלאי תבל, אנשים מטפסים על הרים בשביל ריגוש והנאה, יש כאלו שמתעמלים כדי להרגיש חזקים יותר, כל אחד וההשקעה שלו.

"למה אנשים מתאמצים כדי להשיג הנאה, וזה המזל שלנו, כי על ידי לימוד תורה אפשר להגיע להנאה, וכשהבחור מגלה את הסוד הזה, פתאום הוא מקבל 'בטריה', יש לו כח שמוניע אותו להתקדם ולהתאמץ, לשאול ולתרוץ, לחזור על הנלמד שוב ושוב, להתייגע בלימוד עוד יום ועוד יום, מתוך ידיעה ברורה שהוא ילמד ליהנות מהלימוד הזה, ושהעמל הזה כשלעצמו יש בו חשיבות עצומה מאוד.

"יש לשון מאוד מיוחדת של רבי אברהם בן הרמב"ם, שכתב "היודע משאת נפשו, יקל עליו לעזוב כל הון שבעולם".

"כדי להגיע למצב שיקל עליו לעזוב כל הון שבעולם, צריכים שלבחור תהיה משאת נפש, ושהוא ידע אותה, שהיא תהיה ברורה לו, אם משאת נפשו תהיה לדעת ללמוד סוגיא כמו שצריך, הוא יהיה מסוגל להתאמץ ולהתייגע למרות כל מה שאמרנו על הדור הנוכחי שרגיל לעשות הכל כדי להימנע ממאמץ שאינו הכרחי.

"ולכן צריך לפני הכל לייצר אצל כל בחור שאיפה, תשוקה וכמיהה עזה להצליח בלימוד. זה לא בא ברגע אחד, אבל לצערנו אם לא עובדים וחותרים להגיע לשם, זה לא בא גם אחרי עשרים שנה שבחור לומד בתלמוד תורה ובישיבה, ולפעמים הוא כגבר נכנס אל חופתו אחרי שסיים את חוק לימודיו כביכול, ואין לו שום שאיפה לדעת ללמוד גמרא, ומעולם לא היתה לו שאיפה כזאת. זה פשוט אסון! תינוק שנשבה, לא לימדו אותו לאהוב את הלימוד וליהנות ממנו.

"לא פעם אני תופס בחור שיושב בישיבה ואני שואל אותו, תגיד לי, למה אתה לומד תורה? למה צריך ללמוד תורה??? יש בחורים שאומרים לי בפה מלא: "אני לא יודע", הרוב כן מנסים לענות לי תשובות, אבל ברוב רובם של המקרים התשובה אינה מספקת, ואתה רואה שהבחור עצמו אינו משוכנע במאה אחוז שזאת אכן התשובה המלאה לשאלה ששאלתי.

"אני שואל עכשיו שאלה את הקוראים, אני שואל את ההורים, זה נראה לכם הגיוני??? אתם מצפים

"האמת שהבעיה קשה עוד יותר", מוסיף הרב הרשטיין, "ולמה??? כי בעבר, אותו בחור ידע שאם יש לו בגד מלוכלך צריך לכבס אותו. לוקחים קערה, שואבים מים מהבאר בעמל וביגיעה, ממלאים בקערה, חוטבים עצים ומבקעים אותם, מדליקים אש, ואז מתחילים להרתיע את המים ושמים את הכביסה ועובדים ומתאמצים ומעריבים עם מקל גדול וחוטבים בבגדים בכח רב ואחר כך מוציאים וסוחטים אותם, ותולים לייבוש...

"וכשרוצים לאכול לחם? לוקחים גרגרי חיטה, טוחנים, מנפים, מכניסים לקערה ומערבבים ולשים בעמל וביגיעה ולבסוף מרדדים ומתפחים ואופים... ורק אז אפשר להתחיל לאכול...

"כל דבר בא בעמל וביגיעה. מי שרצה לשתות משקה קצת יותר טעים ממים היה צריך לסחוט לימון ולפורר סוכר ולערבב בכוס ולבסוף היתה לו כוס אחת של לימונדה... היום הוא ניגש למקרר, פותח בקבוק ושיתה מלוא הכוס קולה...

"היום אנחנו חיים בדור שבו אנחנו משלמים את כל הכסף שלנו רק כדי "שיהיה קל", שהמדיח ישטוף לנו את הכלים והמכונה תכבס לנו את הכביסה והמאוורר יניף לנו את המניפה וכו'... לוחצים על כפתור ונדלק האור, דבר שפעם הצריך עבודה של כמה דקות להעלות אש בכמה וכמה אבוקות כדי שהחדר יאיר בצורה שאפשר יהיה לקרוא כמו בנאדם...

"בעבר כשבחור היה צריך להתייגע על הבנת רש"י או תוס', זה לא היה משהו חריג. כל הזמן היו מתייגעים, כולם מסביב היו מתאמצים, כל אחד על דברים אחרים, אבל המאמץ היה חלק מרכזי מאוד בחיי היומיום. בזמנינו המאמץ נעלם, אנחנו מכחידיים אותו באופן שיטתי ולא נשאר ממנו זכר.

רק במקום אחד בלבד נשאר זיכרון צורך להתאמץ!!! בלימוד התורה. אם לא תתאמץ לא תבין, אם לא תתאמץ לא תתקדם, אם לא תתאמץ לא תצליח!!!

"אבל הבחורים של היום, כבר אין להם בכלל את השריר הזה של המאמץ, הם לא יודעים איך עושים את זה, איך מתאמצים??? איפה קונים את המכשיר של המאמץ??? זה משהו שמחברים למחשב? זה צריך בטריות או שהוא מקבל אנרגיה סולארית מהשמש???

"מורן החזון איש כבר חזה את זה לפני עשרות שנים. הוא כתב באגרותיו שכל שהדורות יתקדמו מבחינת המודרניזציה העולמית, כך ילך האדם אחורה! למה? כי האדם צריך להתאמץ כדי להיות אדם טוב יותר, ככל שהוא מתרגל להתאמץ פחות, כך האיכות שלו עצמו תהיה פחותה יותר".

שום דבר אחר שמעניין אותם חוץ מהתורה הקדושה, הילד מבין מה זה נקרא ליהנות מהלימוד, הוא יודע להיכן צריך לשאוף...

"אבל הוא חושב שכל זה לא נוגע אליו. הוא בטוח שהוא עצמו לעולם לא יצליח ליהנות מדרך גמרא!!!"

"איך הוא יודע? כי הוא ניסה ולא נהנה. בשיעור א' בישיבה קטנה הוא למד, הוא התאמץ, הוא השקיע, שנה שלמה מהחיים שלו הוא נתן לתורה. חזר ושינן, התאמץ והתייגע, הוא ניצל גם את בין הסדרים ללימוד, וגם בימי שישי ושבת הוא היה יושב ולומד, ובכל זאת הוא לא הרגיש שום טעם של מתיקות בגמרא..."

"מה זה אומר??? שכנראה אצלו אין את החלק הזה שנקרא 'אוהב ללמוד', זה קיים רק אצל אחרים. הוא עצמו בכלל לא מסוג האנשים הללו שמוסוגלים ליהנות מהלימוד, ואם הוא לא ינהה מהלימוד אף פעם, למה לו להתאמץ כל כך חזק???"

"רבותי! כשאתה לוקח קבלן ומתחייב לשלם לו 250 אלף שקל תמורת שיפוץ יסודי של כל הבית, אתה עושה אתו 'לוח תשלומים', כשאתה לוקח הלוואה אתה מתחייב מראש על מועד תשלום, לא כך???"

"ומה עם 'לוח תשלומים' עם הילד? אתה מבטיח לו שהוא יתענג על כל מילה מהתורה הקדושה, הוא מאמין לך ומתאמץ בהתאם, אבל עברה שנה שלמה והוא עדיין לא הרגיש שום הנאה. מה זה אומר??? או ששיקרת לו, או שהוא פשוט בנאדם שונה ולכן הוא לא יכול ליהנות מזה... מה לעשות, לא כולם אוהבים לשתות יין, לא כולם אוהבים להריח טבק, לא כולם אוהבים לאכול חריף, ולא כולם אוהבים ללמוד תורה..."

"כ"ק מרן אדמו"ר ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל היה מבאר כך את הפסוק "ולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני", אם לא הייתי יודע מראש שהתורה תהיה השעשועים שלי, הייתי נאבד ונגעלם בתקופת ה'עניי', התקופה שבה הלימוד בא על ידי עינוי של הגוף. העינוי צריך לבוא יחד עם ידיעה ברורה שאחר כך היה שעשוע גדול לגוף ולנשמה, אבל צריך גם תיאום ציפיות."

"בחור שחושב שאחרי שנה הוא יזכה להגיע לרמת ה'גישמאק' בלימוד שהרגיש מרן הרב אלישיב אחרי מאה שנות לימוד, פשוט טועה, והטעות הזאת עלולה לגרום לו לאבד אימון ביכולת שלו להגיע להנאה העצומה הזאת."

"בעז"ה בשבוע הבא נביא את חלקו השני של הראיון, בו מסביר הרב הרשטיין עוד לגבי הטמעת אהבת התורה בליבם של בחורים צעירים וגם של אנשים מבוגרים..."

מבחור שיישב וילמד 12 שעות ביממה, בזמן שעוד לא טרחתם להסביר לו אפילו פעם אחת למה הוא צריך ללמוד? מה חשבתם שיקרה? שהוא באמת יעשה את זה רק כי אמרתם לו???"

"קביעת יעדים, מטרות והגדרת שאיפות, זה תנאי סף בסיסי והכרחי כדי להצליח בלימוד. בלי שבחור יודע למה הוא לומד, אין סיכוי שהוא יוכל ללמוד וליהנות מהלימוד. זאת סתם עבודת פרך, עינוי וסבל עבורו, וגם אם הוא בחור מחונך וצייטן הוא ילמד כשאין ברירה וחייבים, ברגע שתסובבו את הראש והוא לא יהיה תחת השגחתם, הוא לא יפתח שוב גמרא, במשך הרבה מאוד זמן."

"היודע משאת נפשו יקל עליו", ומי שאינו יודע משאת נפשו, תכבד עליו העבודה הזאת שבעתיים, והסיכוי שלו להצליח בלימודים הופך להיות נמוך מאוד."

"לא מזמן דיברתי עם אבא לבחור בן 15. הוא לא יודע מה קורה עם הילד, הבחור יש לו ראש טוב, הוא מבין עניין, אין לו שום בעיה להתרכז ולהקשיב, ובכל זאת הוא לא מאוד אוהב ללמוד, בלשון המעטה. בשנה שעברה הבחור היה בשיעור א', הוא ישב ולמד בהתמדה מופלאה, ממש היה הפרח של הישיבה, אבל השנה, בשיעור ב', הכל השתנה. הוא יושב בסדר, לומד ברבע שעה מה שחייבים ללמוד ולאחר מכן מפטפט ומפטפט. המשגיח מתלונן עליו שהוא מצד אחד לא עושה בעיות והוא 'בסדר גמור', אבל הלימוד לא מעניין אותו, והאבא לא מבין למה."

"אני מדבר אתו על אהבת תורה", מסביר לי האבא, "הסברתי לו אלף פעמים למה צריך לשאוף, לאיפה אנחנו צריכים להגיע, כמה כסף זה ללמוד תורה אחרי שעוברים את השלב הראשון של הקושי. ובכל זאת הוא לא כל כך מתאמץ ללמוד, אני לא יודע למה???"

"ניסיתי לבדוק, אולי זה משהו בדוגמה האישית, אולי האבא מספר לו כמה מתוק הוא לימוד התורה, בזמן שהוא עצמו דווקא מתענג הרבה יותר על צלחת מהבילה של טשולנט בשרי, אבל לא, האבא אברך שיושב ולומד בהתמדה ובחשק, ובכל זאת הוא לא הצליח להעביר את התחושה הזאת לבנו."

"אחרי שדיברתי קצת עם הבחור הבנתי את הסיפור... יש כאן בעיה רצינית של 'תיאום ציפיות'. הבחור רואה את אבא שלו נהנה מהלימוד ושקוע בלימוד, האבא מספר לילד על גדולי ישראל שלומדים 18 שעות ביממה, ולא שמים לב למה שקורה מסביבם כי התורה היא מושג חיהם ואין להם

רק במקום אחד בלבד נשאר זיכרון צורך להתאמץ!!! בלימוד התורה. אם לא תתאמץ לא תבין, אם לא תתאמץ לא תתקדם, אם לא תתאמץ לא תצליח!!!

סדרת מאמרים עם עצות בדוקות ומנוסות לשיפור הזיכרון בס"ד, על פי דברי רבותינו לאורך הדורות.

הרב ישראל מרמורשטיין

ר' יצחק יושב בשיעור ערב, מאזין לדברי המגיד שיעור ב'דף היומי' מסכת מגילה זה ז', ולומד עניין חדש: מי שאוכל סעודת פורים בליל פורים, לא יצא ידי חובתו. את סעודת המצווה חייבים לאכול ביום הפורים דווקא, כי במגילה כתוב "ימי משתה ושמחה", לומר לנו שהמשתה והשמחה צריכים להיות דווקא ביום...

הוא שומע את ההלכה, וחושש לשכוח אותה. לכן נוקט ר' יצחק בפעולה מאוד מעניינת: הוא נכנס אל תוך המוח שלו, ומוצא את עצמו בתוך טרקלין רחב ידיים, שטיחים ארגמניים מרבדים את הרצפה הבוהקת, נברשת זהב מפוארת משתלשלת מתקרת הטרקלין ומפיצה אור יקרות על כל חלקי הטרקלין, בפינת האולם ניצב ארון עשוי עץ מהגוני, צבעו כצבע הדובדבן, ועל מדפיו הרחבים שוכנים להם קלסרים בעלי כריכה מוזהבת.

בידו מחזיק ר' יצחק דף ועליו כתוב באותיות גדולות ובולטות: "אמר רבא, אכל סעודת פורים בלילה, לא יצא ידי חובתו, מאי טעמא, ימי משתה ושמחה כתיב". הוא שולף מהארון קלסר מוזהב שעליו כתובה בגדול המילה 'פורים', מכניס את הדף לתוך אחת הניילוניות של הקלסר, סוגר אותו בוהירות ומכניס אותו בחזרה אל הארון...

הסיבוב הזה בטרקלין הענק לוקח לו פחות משלוש שניות, מיד לאחריהן כבר יושב ר' יצחק בחזרה במקומו, בשיעור דף היומי, יחד עם עוד 30 אנשים ששמעו בדיוק כמוהו את דברי רבא, אבל בשונה מהם, ר' יצחק יזכור את זה לאורך זמן, כי הדברים חרוטים וחקוקים על גבי הדף שנכנס לקלסר 'פורים' בתוך המוח שלו...

לא (רק) דמיון

הסיפור הזה אינו דמיוני. יש אנשים שזאת הצורה שבה הם זוכרים דברים. הם מדמיינים ומיצרים מציאות דמיונית שבה הם מתייקים את החומר החדש שהם למדו בתוך תיקיות או קלסרים, כל אחד וסגנון הדמיון המועדף עליו.

מי ששומע על זה פעם ראשונה מגחך בינו ובין עצמו... הוא לא מבין מה זה הדמיונות הללו ואיך הם מסייעים או מועילים במשהו. אבל האמת היא שהשיטה הזאת עובדת מצוין אצל אנשים רבים, וכדאי לכל אחד להתנסות בה, אולי היא תעבוד גם אצלו...

שורש השאלה נעוץ בהגדרה: מה הוא גאון???

מה זה בעצם 'גאון'?? יש כאלו שחושבים ש'גאון' זה עניין של גיל, כל יהודי שומר מצוות מגיל ארבעים ומעלה הוא כבר הרב הגאון... יש כאלו הסבורים שזה תלוי בצבע הזקן וככל שהזקן מלבין יותר כך הגאונות הולכת ומתעצמת... אחרים חושבים שזה משהו שמקבלים בתורשה מהאבא והסבא, ומי שאביו היה ראש ישיבה חזקה עליו שהוא גאון... אולי סוג החליפה הוא הקובע?

כמוכן שגאונות תלויה במשהו אחר לגמרי, וכאן אני רוצה לחלק אותה לשני חלקים: יש גאונים מלידה. אנשים שהתברכו בכישרונות מיוחדים, הם לא שוכחים שום דבר, ואנשים כאלו, אם ישקיעו את מרצם בלימוד התורה יצמחו גאונים גדולים.

אבל מה עם כל השאר? רוב האנשים הרי אינם מוכשרים עד כדי כך, לרובנו אין זיכרון פנומנלי, אנחנו צריכים להתאמץ כדי לזכור.

ובכל זאת אנחנו רואים אנשים שצריכים להתאמץ ולבסוף זוכרים כמויות עצומות של חומר, ולעומתם כאלו שמתאמצים לזכור ובאמת לא זוכרים שום דבר... וכאן המקום לשאול: איך באמת זה קורה? מה ההבדל בין אדם כזה לאדם אחר, למה אנחנו רואים שני אנשים בעלי כישורים דומים שהאחד זוכר את כל הש"ס ועוד הרבה ראשונים וש"תים וספרי הלכה וכדו', וחברו בקושי זוכר מה הוא למד אתמול בשיעור 'דף היומי'...

כמובן שזה תלוי מאוד בעמל וביגיעה, בהשקעה ובמאמץ. אדם ששם כל מגמתו בלימוד בוודאי יצליח, אדם שחי עם הרגשה שכל החיים שלו תלויים בלימוד יזכרו הרבה יותר ויצליח הרבה יותר.

אבל יש גם טכניקות שונות שיכולות לעזור מאוד לשיפור ועידוד הזיכרון, ובהם אנו רוצים לעסוק, תוך היצמדות למקורות בדברי חז"ל ובדברי רבותינו הראשונים והאחרונים שהרבו לעסוק בנושא זה, בתפוזות, זעיר שם זעיר שם, ואם נקבצם יחד נגיע בס"ד למשנה סדורה כיצד אפשר וצריך לעודד את הזיכרון.

זה המקום להדגיש את המובן מאליו, שהזיכרון בדברי תורה אינו רק 'תוספת' מעניינת, אלא גם צורך חיוני וקיום מצוות 'דיעת התורה'.

רבינו הגר"א מגדיר בחיבורו על 'משלי' מה היא הצלחה בלימוד התורה? מי שזוכר את מה שלמד. חז"ל הקדושים אמרו לנו שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא אמור לו מיד, כמובן שזה עניין של זיכרון, ומעניין לציין שהרמב"ם הכניס את העניינים הזה של 'מחודדים בפיו', גם בתוך ההגדרה של מצוות ידיעת התורה, בספר המצוות שכתב.

יתירה מזאת, ההיסטוריה של עם ישראל רצופה בגדולי עולם, ענקי הדורות, שהזיכרון שלהם היה חלש. נכון שהיו לנו גדולים שהיו בעלי כישרונות עצומים ונפלאים, אבל חלק מאוד גדול מגדולי ישראל לא היו בעלי כישרונות יוצאי דופן, חלקם היו אפילו ידועים כבעלי כישרונות חלשים.

ההסבר לתופעה הזאת נמצא בגמרא בסנהדרין צט, שאומרת שכשאדם מתאמץ מאוד בלימוד ואינו פוסק מדברי תורה, הוא מייצר מצב שבו התורה הקדושה בכבודה ובעצמה מתחננת לפני הקב"ה שיפתח בפניו שערי חכמה ויגלה לו טעמי תורה וסדריה.

אבל יש גם דרכים טבעיות להתגבר על הקושי, ואין אדם יכול לפטור את עצמו בציפייה שביום מן הימים יזכה שהקב"ה יגלה לו טעמי תורה. אנחנו צריכים לעמול ולהתייגע בעצמנו, לעשות כל דבר אפשרי כדי לשפר את הזיכרון, ולהיות גאוניים בסייעתא דשמיא.

בעז"ה נביא בשבועות הקרובים כמה עצות ורעיונות בעניין לרכישת טכניקות יעילות לשיפור ושדרוג הזיכרון של המוח האנושי, בזכירת דברי התורה.

אבל לפני שנתחיל, כדאי שנדע שיש תנאי אחד בסיסי והכרחי, שהוא מגיע לפני כל הטכניקות והשיטות השונות: הרצון לזכור, או ליתר דיוק הלימוד על מנת לזכור!!!

הגאון מטשעבין היה אומר שכשיהודי לומד דף גמרא הוא צריך לחשוב 'מה אני רוצה לזכור מכאן'. כלומר, עוד לפני שפתחת את הגמרא, אתה צריך לדעת בידיעה גמורה שאתה רוצה לזכור לפחות חלק ממה שתלמד היום. זה לא רק לימוד כי יש מצווה ללמוד, זה לא רק כי אתה חייב להתמיד ב'דף היומי', כדי שלא להישאר מאחור, זה לא רק כדי להראות דוגמה אישית לילדים... זה לימוד כדי לדעת!!! כדי לזכור.

זה הבסיס לזיכרון. בלי להחליט שאנחנו רוצים לזכור, לא נזכור שום דבר.

אסיים באמרה מאוד חכמה ששמעתי מפיו של הגאון רבי משה זילברברג שליט"א, מלפנים ראש ישיבה במאנסי וכיום מחשובי תלמידי החכמים באשדוד (אבי הגרצ"מ שליט"א), שכשהלימוד מתבצע מתוך מטרה לזכור, הלימוד עצמו משתבח עשרת מונים לעומת לימוד שאינו במטרה לזכור, וכל מי שניסה לאמץ את הרעיון הזה, יודע בעצמו עד כמה הוא מדויק.

שוקי זינק
ממקומו
כנשור נחש:
"מה?? שאני
אתנצל??
זאת היתה
טעות שלו.
הוא המבוגר,
אני רק ילד,
ממתי ילדים
אמורים
להתנצל על
טעויות של
מבוגרים??"

ללמוד עם הלב

יש אנשים שלומדים ברמה טכנית, הסברתי לשוקי, יש מקצועות שכך באמת לומדים אותם. אפשר לשבת מול טייפ גדול שבו תשמע דברי הסבר איך מרכיבים פצצת אטום, יוסיפו לך שקופיות ואתה בהחלט תוכל לדעת איך מרכיבים את הפצצה הזאת.

אבל יש מקצוע אחד שאותו לומדים עם הלב, וזאת התורה הקדושה. את התורה צריך ללמוד מפיו של רב שאתה מאמין בו ואוהב אותו.

אם חסר בקשר בין התלמיד ורבו, חסר ביכולתו של התלמיד להבין את השיעור. כשאין קשר בריא בין הרב ותלמידו, כשהתלמיד לא סומך על הרב ולא מאמין באמונה תמימה שהרב רוצה ללמד אותך תורה ורוצה בהצלחתו, אי אפשר להצליח, לא בלימוד התורה.

"ולכן", אמרתי לשוקי, "אתה צריך עכשיו לחפש דרך איך לפייס את ר' שמואל יצחק, להתנצל על האופן שבו דיברת אליו, ולגרום לו לאהוב אותך ולשכוח את הסכסוך המטופש הזה..."

שוקי זינק ממקומו כנשון נחש: "מה??? שאני אתנצל??? זאת היתה טעות שלו. הוא המבוגר, אני רק ילד, ממתי ילדים אמורים להתנצל על טעויות של מבוגרים???"

"מאז ומתמיד", השבתי לו, "חז"ל כבר קבעו מזמן שאתה צריך להתנצל בפני הרב שלך, לבקש את סליחתו, ולעשות כל מאמץ כדי למצוא חן בעיניו!!!"

שוקי הסתכל עלי בעיניים פעורות, חז"ל כבר קבעו את זה??? הוא

קצת על הקשר בין הרב והתלמיד ועל האחריות המוטלת על כתפי התלמיד לתחזק את הקשר ולטפח אותו

הרב אייזיק רוזנבלום

את שוקי אני מכיר מבית הכנסת בו אני מתפלל. הוא בחור בן 15, לומד בישיבה קטנה מאוד מוכרת בעירנו, ובתקופה האחרונה עושה רושם שהוא לא מרוצה. אבא שלו שוחח איתי וביקש שאנסה לבדוק מה קורה עם הילד הנפלא שהפך לבחור שאינו מתקדם לשום מקום.

שאלתי אותו על סדר היום השגרתי, על יחסיו עם החברים בישיבה, ניסיתי לבדוק אם יש כאן בעיות של קשב, אולי הישיבה לומדת ברמה גבוהה מדי עבורו...

אבל לא, כל הבעיות הללו נשללו. הוא בחור רגיל לגמרי, מצבו החברתי מצויין, בישיבה לא לומדים מדי מהר או מדי קשה, הכל בסדר גמור.

ובכל זאת... משהו כאן לא מסתדר. לאיפה נעלם החיוך? לאיפה נעלמה השמחה של שוקי כשמדברים על לימוד ועל השקעה בלימודים. יש כאן איזושהי בעיה שצריך לפתור.

אחרי חקירות ודרישות, נדמה היה לי שהצלחתי לאתר את מקור ה'נזילה' שגורם לכל הדיכאון הזה להציף אותו ולמנוע ממנו את הרצון ללמוד.

זה המגיד שיעור, ר' שמואל יצחק (שם בדוי כמובן) שאחראי לכל המצב. מסתבר שבחודש אלול, ר' שמואל יצחק נזף פעם אחת בשוקי, בגין מעשה שלא עשה, ומאז היחסים בין הרב ותלמידו הלכו והתערערו. התלמיד הגיב בחוסר כבוד, הרב השיב בגערה חמורה ומאז ועד היום לא שוררת ביניהם אהבה גדולה...

שוקי לא מוותר על הלימוד בגלל שהוא קצת מסוכסך עם המג"ש. ממש לא, הוא ממשיך ללמוד עם החברותא ובשיעור מנסה להקשיב, אבל המגיד שיעור מצדו פחות מסתכל עליו, פחות משקיע בו, לא כל כך מתייחס לשאלות שלו וממילא הלימודים הולכים ונעשים יותר ויותר מכבידים. שוקי לא יודע למה...

**למה באמת?
מדוע אנחנו
מטילים על כתפיו
של התלמיד
את האחריות
למחדליו של
הרב???**
**איזה היגיון יש
בהוראה הזאת?**

עצה טובה

למה באמת? מדוע אנחנו מטיילים על כתפיו של התלמיד את האחריות למחדליו של הרב??? איזה היגיון יש בהוראה הזאת?

התשובה היא, כך הסברתי לשוקי, שלרב יש תלמידים רבים. הוא מלמד עכשיו קבוצה של ארבעים או חמישים או שמונים בחורים, בשנה הבאה הוא ילמד עשרות תלמידים אחרים. בתוך עשר שנים, מלמד הרב מאות רבות של תלמידים, וכשהוא ייפטר לבית עולמו, הוא ירים את עינו לשמים, ויטפח לעצמו על השכם בסיפוק רב... הרבצתי תורה בישראל והעמדתי תלמידים הרבה.

הוא לא יזכור בכלל את התלמיד הבודד, שוקי או מושי או שרוליק או חיים, שלימודו היה קשה עליו כברזל. סביר מאוד להניח שהרב בכלל חושב שהתלמיד פשוט אינו מוכשר די הצורך כדי להבין את דבריו, או שיש לו כל מיני מפריעים וקשיים בלימוד.

אז נכון שהרב הוא האשם במצב, אבל אם נמתין לו שיתקן את מעשיו, נצטרך להישאר כל ימי חיינו במצב המתנה בלתי נגמר.

לעומתו, לתלמיד יש עכשיו רק רב אחד. ייתכן שבעוד מספר חודשים הוא יעבור לשיעור אחר ויהיה לו רב אחר, אבל במשך החודשים הללו הוא לא יכול להתקדם בלימוד, כי בינו ובין המגיד שיעור שלו שוררת איבה רח"ל. איך אפשר ללמוד כך תורה מפיו???

שוקי יקירי, אמרתי לנער הנבון, אם אתה תנקה את מצפונך בטענה שמי שאחראי למצב זה המגיד שיעור, ושהוא חשד בך בחינם ופגע בך פגיעה קשה שלא כדין ושלא ביושר, אולי באמת המצפון שלך יישאר נקי, אבל אתה תישאר עם הארץ!!! אתה תפסיד דפי גמרא רבים.

אפשר אולי לומר שהאחריות באמת לא מוטלת על התלמיד, אבל הגמרא נותנת לו עצה טובה. אל תמתין לרב שיתקן את הטעות, סביר להניח שהוא לא יעשה זאת משום שהוא בכלל לא שם לב שלא נהג כשורה, ולכן עדיף להיות חכם ולא להיות צודק.

לא מאמין לי...

פתחתי גמרא במסכת תענית שמצטטת פסוק במגילת 'קהלת':
"אם קָהָה הַבְּרָזֶל וְהוא לא פָּנִים קָלְקַל, וְחַיִּים יִגְבֵּר וְיִתְרוֹן הַכְּשִׁיר חֻקָּה".

"רבה אמר: אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל - בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים, שנאמר והוא לא פנים קלקל. מאי תקנתיה? - ירבה עליו רעים, שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה; כל שכן אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא".

"עכשיו אני רוצה שתלמד שוב פעם את הקטע הזה בגמרא, ותצביע לי הבעיה. יש כאן בעיה כלשהי, מה הבעיה???"

שוקי מסתכל, קורא את הגמרא ומשיב: "התלמיד אינו מבין, לימודו קשה עליו כברזל, זאת הבעיה!".

נכון מאוד, השבתי לו, הבעיה היא שהתלמיד אינו מבין את הלימוד כראוי.

עכשיו אני רוצה לשאול שאלה נוספת. מי אשם בבעיה???

שוקי בודק שוב וחוזר אלי עם תשובה, רבו של התלמיד נושא באחריות, "בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים", אם הוא היה מסביר פנים לתלמיד, התלמיד היה מצליח להבין את הלימוד כראוי בלי קושי מיוחד.

ומה הפתרון???

"ירבה עליו רעים", התלמיד צריך לחפש דרכים כדי למצוא חן בעיני רבו, לרצות אותו ולפייס אותו ולגרום לו לאהוב את התלמיד, כדי שהתלמיד יוכל להצליח בתלמודו ולא יהיה לימודו קשה עליו כברזל.

ועכשיו שאלה אחרונה בסדרה: על מי מטילה הגמרא את האחריות לפיתרון הבעיה? מי הוא זה שצריך לנקוט בפעולה כדי לפתור את הבעיה?

התלמיד!!!

הרב הוא האחראי לבעיה, והתלמיד הוא האחראי לפתור אותה.

לכאורה זה מאוד תמוה, מדוע לא תחייב הגמרא את הרב להסביר פנים לתלמידו כדי שהתלמיד יצליח בלימודו, הרי הוא הגורם לאותה בעיה קשה...

מדורו של הרב אליעזר (לייזר) רוט

להשתכר מבית היין

פנינים של חינוך
והנהגה טהורה
חמעשי רבותינו
גדולי הדורות

בהיותי בחור, ניגשתי להיות חזן,...

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד: את המעשה שלפנינו סיפר יהודי אחד על הגאון רבי אברהם דוב אויערבאך זצ"ל (אחיו של הגרש"ז זצ"ל), ממנו ניתן ללמוד איך אפשר להוכיח ולהעיר לזולת בצורה מכובדת באופן שישמר כבודו של הזולת, וכך מספר היהודי:

בהיותי בחור, ניגשתי להיות חזן, ואחר התפילה כיביתי את הנרות שבעמוד החזן ברוח פי, ולא ידעתי שבספר חסידים כתוב לא לכבות את הנרות ברוח הפה. לאחר קצת זמן, ניגש אלי רבי אברהם דוב, ושאלני בתמימות כמי ששואל דבר הלכה, האם יודע אני למה בערב שבת כשמטיבין את הנרות ומדליקים אותם, מכבים ברוח הפה, אף שבספר חסידים כתוב לא לכבות ברוח הפה?...

אמרתיו לו שאיני יודע. ואז השיב לי, "כיון שכל הטעם משום סכנה, ובערב שבת שהוא מצוה, הרי שומר מצוה לא ידע דבר רע..."

ממשיך היהודי ואומר: מלבד הידע החשוב שקיבלתי, למדתי מזה כיצד ניתן להעיר לאדם אדם על הלכה שנתעלמה ממנו, גם בצורה מכובדת ועקיפה, שאבין מעצמי שביום חול לא מכבים כך, ולא מוכרחים לעשות זאת על ידי מחאה ישירה, מתנשאת ופוגעת...

דג מחוסר איבר

מובא בספר 'מחנך' לדורות, כי הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל, בעל ה'מכתב

מאליהו' היה מזהיר ומתריע את תלמידיו שהתמנו לתפקידי רבנות בתפוצות ישראל, כי אם יזלזל הרב בשאולותיהם של בני הקהילה - עלול הוא לגרום לכך שהם יפסיקו להתייעץ עמו, ויפעלו על דעת עצמם גם בנושאים בהם הם חסרים באופן מוחלט את הכלים הנחוצים בכדי לקבל הכרעה נכונה.

כך למשל סיפר תלמידו של רבינו, הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל: "כאשר התמנית לרבה של 'רמת השרון' תחת אבי שנפטר בדמי ימיו, המחיש לי רבינו עיקרון זה, באמצעות הסיפור הבא - אשר אירע בראשית ימיו כרב באנגליה.

באותם ימים באה לפניו אשה מודאגת, וסיפרה כי לא מצאה את ה'מורה' בדג שפתחה... היא חששה שהדג טרף, עבדה אשר יש בה כדי ללמד על בורותה הרבה.

אכן, רבינו לא מיהר להשיב על שאלתה של האשה... הוא השתהה במצן תשובתו, פתח ספר

גדול ומרשים והשים את עצמו כקורא מתוכו בעיון רב, רק לאחר מכן פסק לה בארשת של כובד ראש, כי הדג כשר ומותר באכילה...

כבוד הבת וכבוד השבת

בספר ר' אליהו, העוסק בקורותיו ובמוסריו של **הגאון רבי אליהו לופיאן**, בעל ה'לב אליהו', מסופר כי לעת זקנותו שהה רבינו בבית משפחת בתו הרבנית פינסקי, בשכונת בית וגן בירושלים, והיא זכתה לשמש את אביה במסירות רבה.

ומעשה שקרה בשבת קודש בביתה, עת חילקה הרבנית את מנות האוכל לבני הבית.

בהגיע תור החמין המהביל להגיע לשולחן, רבינו קיבל את מנת החמין, אכל אותה וסיים את כולה. וכשהגיעה הרבנית לשולחן וטעמה ממנת החמין, פערה את פיה בתמהון בשאלה: אבא, הכיצד סיימת מנה זו של חמין, הרי החמין מלוח?

"אכן צדקת בתי", ענה רבינו, בקול מלא רוך ואהבה, "החמין יצא הפעם כשהוא מלוח מן הרגיל, והיה קשה לאוכלו. אבל, קשה פי כמה היה שלא לאוכלו, ולהגיע לידי חשש שאת תפגע..."

על זמני הדלקת נרות ברחבי אמריקה בעוד מאה שנה!

לפני שלושים שנה, יהודי שעמד בראש מערכת פרסום של הניו יורק טיימס העלה רעיון מבריק: בכל שבוע נפרסם את זמן הדלקת הנרות ברחבי הארה"ב. מדובר, כמובן, בטח פרסום שעולה הרבה כסף. מישהו יקנה את השטח הזה וישלם על המודעה וזה טוב לעסקים. באמריקה מדברים עסקים וכך היה. 2500 דולר עלתה ה'קוביה' שהתפרסמה בפניה הקבועה של העיתון, ובכל יום ישי, כשמיליונים ברחבי העולם פתחו את הניו יורק טיימס, הם ראו את המודעה הבאה: "נשים יהודיות - זמן הדלקת נרות ביום ישי הזה הוא בשעה..."

עשר שנים של פרסום זמן הדלקת הנרות בכל רחבי ארה"ב ואז נעלמה ה'קוביה' בעיתון. אבל בתחילת המילניום החדש, כשהעולם החליף ספרה ועבר מ-1999 ל-2000 - הניו יורק טיימס הוציא מהדורה חגיגת מורחבת לקראת העיתון הראשון של מהדורת המילניום. העיתון הראשון של המילניום החדש כלל שלושה עמודים ראשיים: בעמוד הראשון - שיחזרו את החדשות שהיו מאה שנים אחורנית, ב-1900, בעמוד השני הופיעו החדשות האקטואליות ליום הראשון של שנת אלפיים, ובעמוד הראשי השלישי פירסמו את התחזיות הצפויות ל-2100. ספק אם העורכים היצירתיים של הניו יורק טיימס צפו את מגפת הקורונה למשל.

הנושאים שהופיעו בעמוד העתידי של 2100 היו בנוסח רובוט נבחר לנשיא ארה"ב, מלחמה עולמית פרצה בחלל, אמריקה השתלטה על כוכב לכת נוסף מחוץ לכדור הארץ, בבית החולים הדיגיטאלי שוב מפגינים הרובוטים. בעוד מאה שנה העולם יראה אחרת.

בפינה הכניסו מודעה קטנה. זמני הדלקת נרות ברחבי אמריקה בעוד מאה שנה!

מה הביא אותך לפרסם את המודעה הזו במהדורה הכי חגיגת של העיתון? שאלו את המו"ל של הניו יורק טיימס, מה כל כך חשוב לדעת מתי תכנס שבת חורפית בעוד מאה שנים מהיום?!

"אנחנו לא יודעים מה יקרה ב-2100. זה בלתי אפשרי לחזות את העתיד", אמר המו"ל. הוא היה קתולי. "אבל בדבר אחד אנחנו יכולים להיות בטוחים בהחלט והוא - שב-2100 נשים יהודיות תדלקנה נרות שבת גם אם יום ישי יהיה קצר במיוחד - - -".

אמהות יקרות, בערב שבת קודש אחר הצהרים נשים יהודיות בכל העולם יעמדו ליד הנרות ויתפללו. נרות שבת של חורף. יום ישי קצר ובארבע כבר שבת. עוד שבת של כוח. עוד שבת של משמעות, לאמא יש תפקיד ענק בבית היהודי, והיא אחראית על כל החוויות שמתחרשות בו, ושבת היא חוויה רוחנית עמוקה. שבת קצרה של חורף עם חוויה עמוקה של אמא. רק אמא. חזק חזק ונתחזק.

(י. פריינד קטיפה יתד נאמן י"ב בטבת תשפ"ב)

הצטרפו גם
אתם וקבלו
ישירות למייל
שלכם
את מגזין אחינו
לחינוך ותורה
'בית היין'

לחצו כאן

או שלחו מייל לכתובת
dirshu@dirshu.co.il